

"Kezalik, Şems-i Ezelînin de bütün canlı mahlûkatta ihya ve nefh-i hayat cihetiyle bir tecellî-i ehadiyeti vardır ki..." Burada neden "ehadiyet" seçilmiş açıklar mısınız?

Vahidiyet: Allah'ın isim ve sıfatlarının, azametli ve haşmetli bir şekilde, bütün kainat üstündeki tecellisini ifade eder. Yani Allah'ın varlığının ve birliğinin umum kainat üzerinde yansması ve kendini izhar etmesine **vahidiyet** denir. Tevhidin azamet ve külliyet mertebesidir.

Ehadiyet: Allah'ın isim ve sıfatlarının kainatın umumunda değil, bir cüz ve cüzisinde tecelli etmesidir. Burada tecelli, büyük ve azametli olmadığı için, herkes tarafından rahat ve kolayca okunabilir. Vahidiyetin mertebesi külli olmasından külli bir nazar ile okunabiliyordu.

Bu iki tecelli farkını şöyle bir temsil ile akla yaklaştıralım:

Mesela, büyük bir denizin üstüne, denizi ihata edecek kadar büyük harflerle kelime-i tevhit yazılsa, bu yazıyı okuyabilmek için, denizi kuşbakışı ihata edecek bir mevkie çıkmak lazımdır. Ama buna herkes tam güç yetiremeyeceği için, o yazıyı yazan zat, aynı manayı ve şekli ifade eden o yazıyı, denizin damlalarına da yazıyor. Böylece her nazar sahibi, o denizin umumu üstündeki yazıyı damlalar vasıtası ile okuyor; sonra o denizin üstündeki haşmetli yazıya intikal ediyor. **Yoksa, damla olmasa, o yazıyı okuması mümkün değildir.**

İşte, deniz kainattır. O yazı ise; **Allah'ın isim ve sıfatlarının tecellisidir.** Damla ve üstündeki aynı yazı ise, kainatın umumundaki o tecellilerin cüzündeki tecellisidir. **Deniz vahidiyeti; damla ise ehadiyeti temsil ediyor. Bütün nebatat veya umum çiçekler, vahidiyeti gösterir; küçük ve tek bir çiçek ise, ehadiyeti gösterir.**

Vahidiyet, azamet ve kibriyayı temsil eder; ehadiyet ise, cemal ve şefkati temsil eder.

Burada **ehadiyetin** vurgulanmasında; cüziyet manası vardır. Yani Allah, külliyet içindeki manayı, cüzi olan hayat içine de dercedip yerleştirmiştir. Bir çeşit küçük bir hayatı kainat manasında ve genişliğinde yarattığı için, kainatın geniş yüzünde haşmetli bir şekilde görünen tevhit manası, küçük bir hayatta da mütevazı ve okunaklı bir şekilde tezahür ediyor. Bu da **ehadiyet** ile ifade edilir. **Özetle; küllinin cüzi içinde, vahidiyetin de ehadiyet içinde preslenmesi gibidir.**

Konunun geçtiği yeri okumak için tıklayınız:

- [Mesnevi -i Nuriye, Lem'alar, Üçüncü Lem'a.](#)